

Čítanka prvouky

Lysice

MAS
B+

MAS
PV

MAS
SpRP

Autoři textů: Mgr. Marie Pernicová, PaedDr. Zdeněk Peša

Autoři fotografií: Mgr. Marie Pernicová, Jaroslav Horák

Autor ilustrací: Lubomír Vaněk

Autor dětské kresby: Eva Staňková

Publikace byly vydány díky realizaci projektu spolupráce Programu rozvoje venkova s názvem:
Venkov-můj domov aneb „Víš, kde žiješ?“, který společně připravily Místní akční skupina
Boskovicko PLUS, o.s., Místní akční skupina Partnerství venkova a Místní akční skupina
Sdružení pro Rozvoj Poličska o.s.

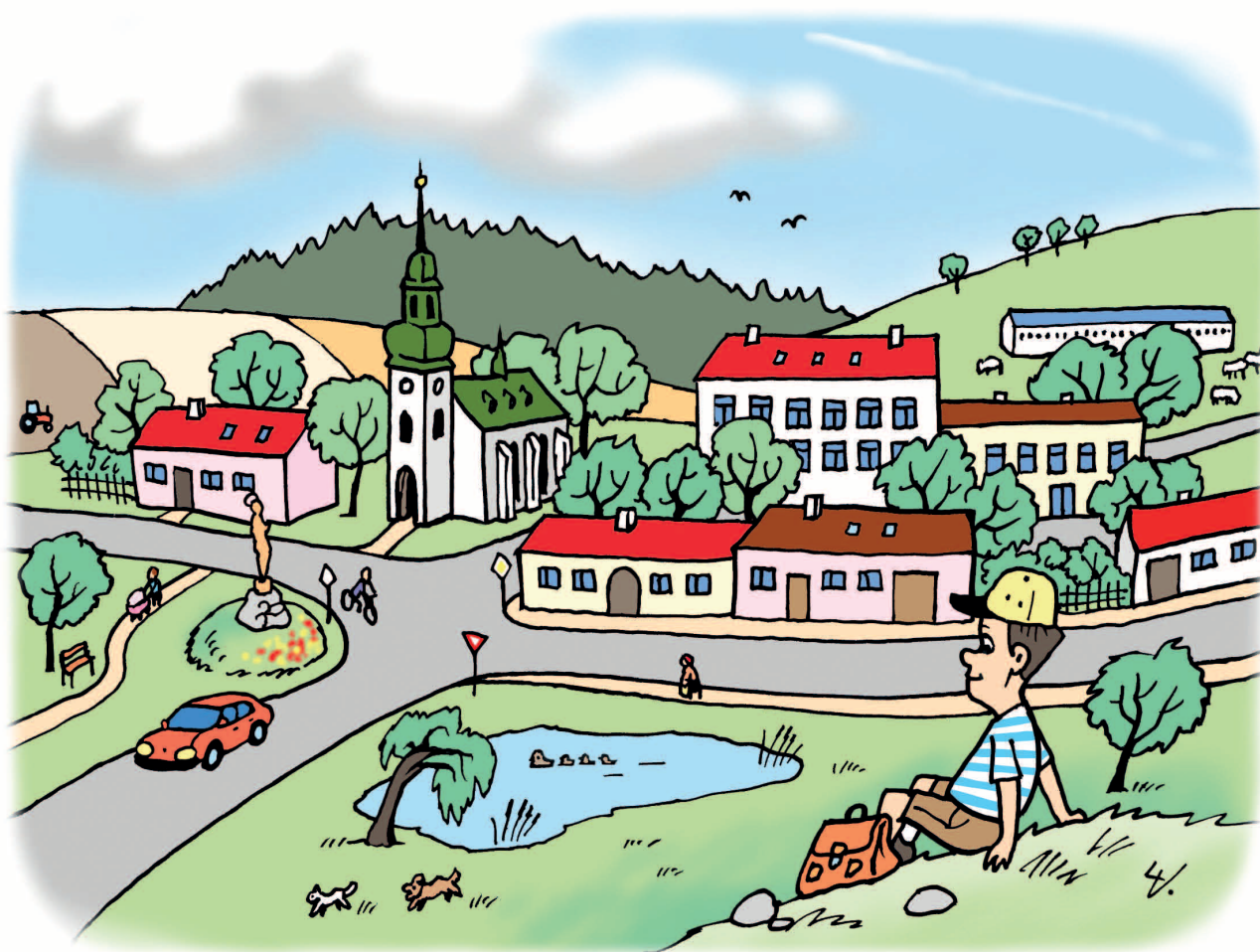
Grafická příprava: A.G.A. studio, s.r.o.

Vydáno v roce 2012

Domov a svět

Každý školák přichází do školy z místa, kde žije. Je to místo, kterému říkáme bydliště, nebo častěji domov. Pojmenováváme tak byt, ve kterém žijeme se svými rodiči, ale můžeme tak pojmenovat i širší okolí své obce i s okolní krajinou.

Listováním v této čítance se budeme snažit, abychom svůj domov poznali co nejlépe. Budeme se krajinu domova nejen učit poznávat, ale i chránit. Poznáme rostliny, zvěř, práci a také život dospělých. Zjistíme, že krajina našeho domova sousedí s jinými krajinami. Ty pak sousedí s dalšími a všechny jsou součástí naší vlasti – České republiky.

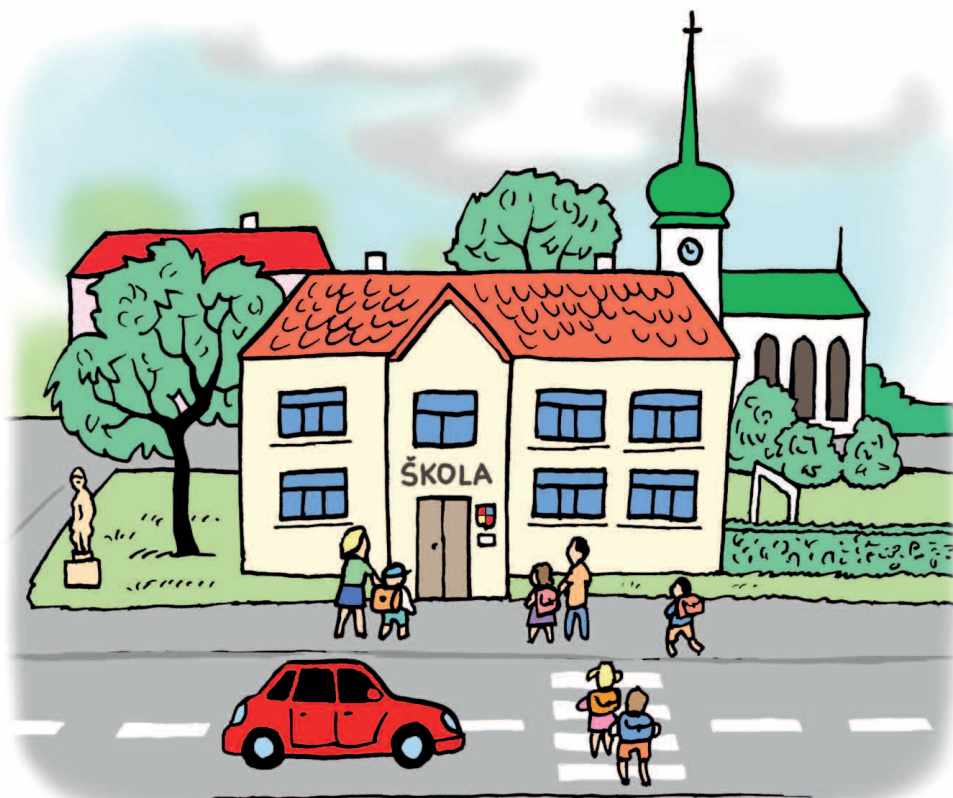
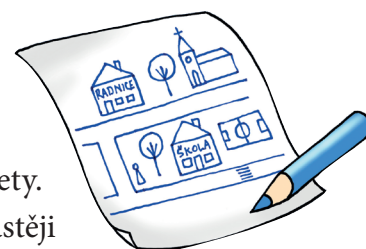

Okolí školy

Měsíc září zahajuje nový školní rok. Na každém místě v celé naší zemi se začínají po prázdninách učit žáci ve svých školách.

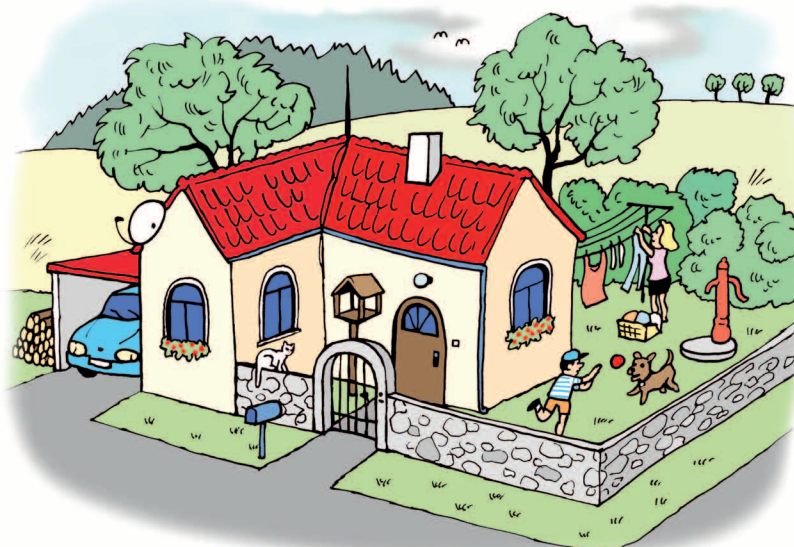
Přivítají je jejich učebny s lavicemi a židličkami, šatny, chodby i kabinety. Aby se ve škole mohli učit, musí do ní přijít nebo se nechat dovézt, nejčastěji autobusem.

V okolí školy se pohybuje hodně dětí, a proto musí být děti i řidiči vozidel v silničním provozu velmi opatrní.

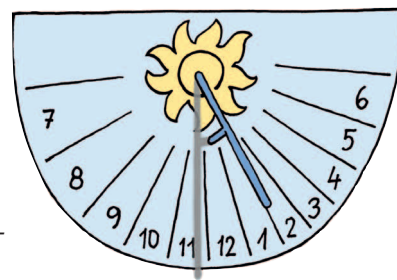
Okolí domova

Když se řekne slovo domov, představí si každý z vás svou maminku, tatínka, své blízké. Potom si vzpomenete na dům, ve kterém bydlíte, na stromy a květiny na zahrádce. Na místo, kde si rádi hrajete. Jistě si vzpomenete také na své první výpravy do okolí domova.

Polední stín

Slunce na bezmračné obloze ozařuje svými paprsky vše, co je na zemi. Pak mají i lidé, domy a stromy svůj stín. Ten je ráno a večer dlouhý, v poledne nejkratší. Ještě jednu zvláštnost má polední stín. Slunce v poledne svítí od jihu a krátký stín předmětů směřuje k severu.

Řekli jsme si, že jak se pohybuje Slunce na obloze, mění se i poloha stínu. Toho využívali naši předkové, když umísťovali na stěny zámků a kostelních věží sluneční hodiny. Pokud bychom si je chtěli pořídit i my, postupovali bychom takto:

Na rovnou plochu před domem nebo školou vbodneme do země asi 1 metr dlouhou tyč. Každou celou hodinu vyznačíme stín, který tyč vrhá na zem. Zatlučeme zde kolík nebo vyryjeme do země rýhu. Místo označíme číslem, které odpovídá času na hodinkách. Druhý den již hodinky nepotřebujeme, protože stín tyče ukáže na vrypech či kolících postupující čas a denní hodinu.

V naší zemi používáme tzv. letní čas. Proto nejkratší stín, směřující k severu, bude podle letního času seřazených hodinek nikoli ve 12 hodin, ale ve 13 hodin (jedna hodina odpoledne).

Světové strany

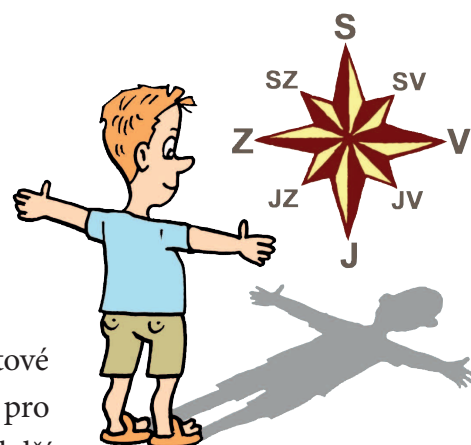
Řekli jsme si, že v pravé poledne ukazuje stín předmětu na sever. Postavme se tedy v poledne tak, aby nám slunce svítilo do zad. Náš stín ukazuje na sever, upažená pravá ruka na východ, levá na západ a zády stojíme k jihu.

Sever (S), jih (J), východ (V) a západ (Z) jsou hlavní světové strany. Protože vyznačení čtyř hlavních světových stran pro přesnější určení směrů v krajině nestačí, používáme ještě další čtyři směry. Ty nazýváme vedlejší světové strany.

Mezi severem a východem – severovýchod (SV), mezi jihem a východem – jihovýchod (JV), mezi jihem a západem – jihozápad (JZ) a mezi severem a západem – severozápad (SZ).

Vyznačení hlavních a vedlejších světových stran se nazývá směrová růžice.

Protože určení světových stran, například podle poledního stínu, není příliš přesné, používají lidé k určení světových stran kompas. Jeho otočná magnetická střílka směřuje vždy na sever!

Kam směřuje nejkratší stín?

Kam směřuje stín předmětů při západu slunce?

Která světová strana je proti východu? Která proti jihozápadu?

Kam směřuje magnetická střílka kompasu?

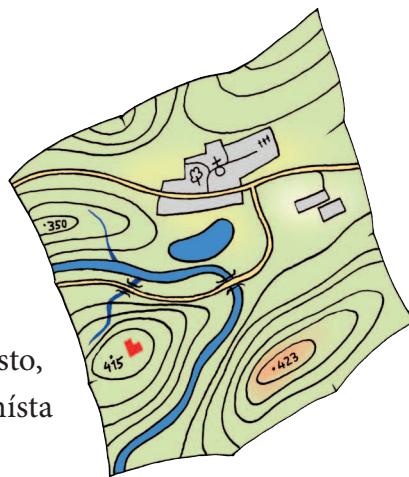

Na vyhlídce

Vyhledáme-li vyvýšené otevřené místo v krajině, kde nám nebrání ve výhledu stromy, pak můžeme otevřít mapu a najít v ní celou řadu věcí, které tvoří krajinu, jež pozorujeme – například kopce a potoky, lesy i budovy.

K orientaci mapy nám pomůže kompas s určením severu. Místo, kde stojíme, je pak v nějaké výšce, kterou lidé určují podle výšky místa nad mořem. Té říkáme nadmořská výška.

V mapě najdeme u vrcholku kopců čísla, která udávají nadmořskou výšku v metrech. Tvary kopců a údolí v mapě označují vrstevnice. Jedná se o čáry v mapě označující stejnou nadmořskou výšku ve vrstvách. Jsou-li vrstevnice blízko sebe, znamená to, že je svah strmý, větší vzdálenosti vrstevnic pak naopak znamenají pozvolné stoupání či klesání krajiny.

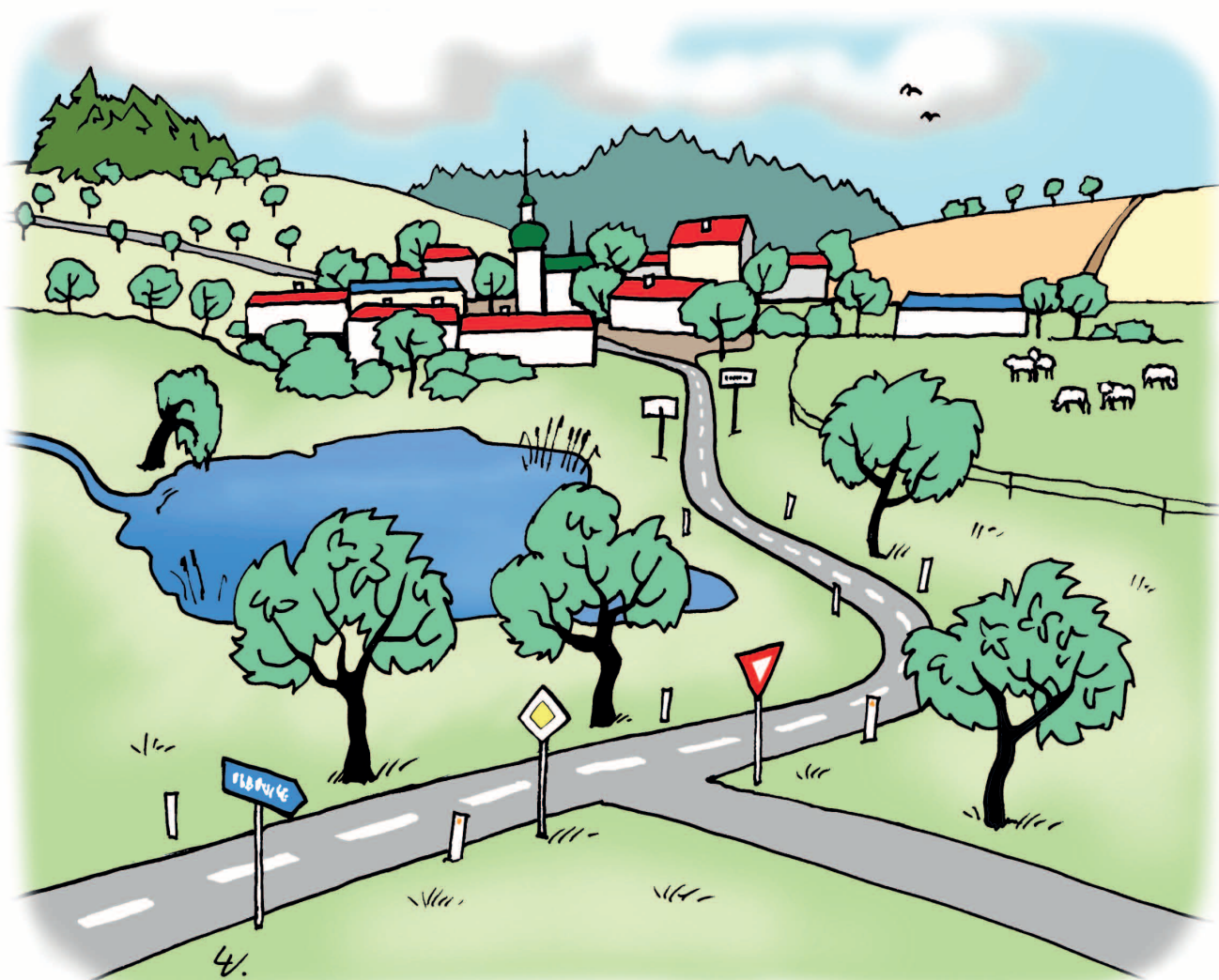

Poloha obce v krajině

Obce vznikaly postupně výstavbou obydlí v původní, člověkem nepoznamenané krajině plné lesů a stepí protkané vodními toky.

Vznikaly tam, kde byly pro život člověka dobré podmínky a kde krajina poskytovala možnost obživy. Tou bylo dříve především zemědělství. Pole a políčka získali lidé pokácením lesů, potřebu vody pak naplnila blízkost potoků a řek.

Spojení mezi obcemi tvořila síť cest a později silnic vedoucích od jedné obce ke druhé. Podél těchto cest se pak v obcích stavěly další a další domy.

Dopravní značky, dopravní kázeň

Dopravní ruch musí být řízen, aby nenastal nepřehledný zmatek. Neštěstí na silnicích přibývá, a proto ve všech obcích, i v těch s menším provozem, musí se všichni lidé řídit dopravními značkami.

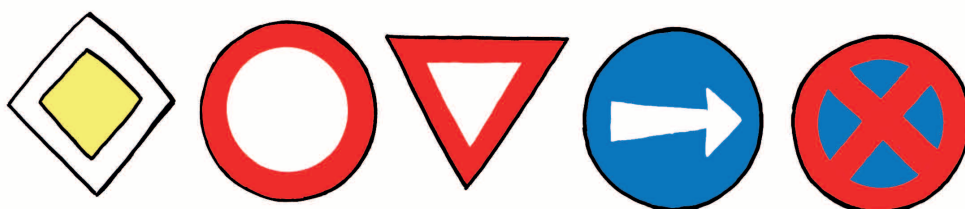
Protože i ti nejmenší žáci školy se podílejí na dopravním ruchu obce jako chodci, budeme si prozatím pamatovat, že jsou značky, které dávají výstrahu – výstražné, zakazující – zákazy, příkazující nebo ty, co něco vysvětlují nebo radí – informační.

Nakresli dopravní značky, které jsou na silnici a ulicích v okolí tvé školy. Vysvětli, co znamenají.

Viděl jsi křižovatku řízenou světelnými signály? Kde?

Spojení obce se sousedními obcemi

Někteří spolužáci dojíždějí denně do školy, někteří rodiče do zaměstnání. Někdy se vypravíme za svými příbuznými či známými, kteří žijí daleko od nás. Často jim potřebujeme dát nějakou zprávu.

Pro všechny tyto případy je nutné spojení obce se sousedními obcemi i do dalších míst. V minulosti nebylo tolik možností spojení s okolím jako dnes – chodilo se pěšky, jezdilo na koni nebo na voze, až v předminulém století byla do mnoha obcí zavedena železnice.

Rychlým a užitečným služebníkem je telefon, s jehož pomocí můžeme hovořit nejen s kamarádem v sousedním domě, ale i s lidmi za oceánem. Rychle můžeme komunikovat pomocí sms zpráv z mobilního telefonu, nebo e-mailem prostřednictvím počítače. Důležité, osobní dopisy a balíky posíláme poštou. Každá pošta má své směrovací číslo, které se uvádí do adresy.

Dopravní nehoda

Protože jsou děti účastníky silničního provozu, mohou se zde stát svědky nebo dokonce účastníky dopravní nehody. Často ji zavíní svojí neopatrností řidiči, ale i chodci. Mezi chodci jsou to často právě děti.

Důležitá telefonní čísla:

Policie.....	158
Záchranná služba.....	155
Hasiči	150
Tísňové volání	112
(jednotné evropské číslo)	

Dopravním nehodám lze ale předcházet. Především dodržováním pravidel silničního provozu, ale také opatrností při přecházení vozovky, nebo dokonalým vybavením jízdního kola.

Jestliže však už k dopravní nehodě dojde, mohou pomoci i děti. Nejspolehlivěji pomohou, když přivolají co nejrychleji někoho dospělého. Ten zařídí vše nezbytné, přivolá policii a záchrannou službu. Někdy, když auto hoří, nebo je nutné zraněné z vozu vyprostit, jsou přivoláni hasiči. Může se stát, že žádná dospělá osoba není k dosažení. Potom se musíte zachovat jako dospělí a pomoc přivolat sami.

Přestože jsou tato telefonní čísla v každém telefonním seznamu, zapiš si je raději hodně hluboko do své paměti!

Viděl jsi někdy dopravní nehodu?

Co se stalo?

Předved' telefonický hovor při ohlášení dopravní nehody. Kam budeš volat?

Jak se máš chovat jako chodec?

Jak přecházíš ulici?

Víš, jak se chovat na zastávce autobusu?

Na co musíš dbát jako cyklista?

Radnice, obecní úřad

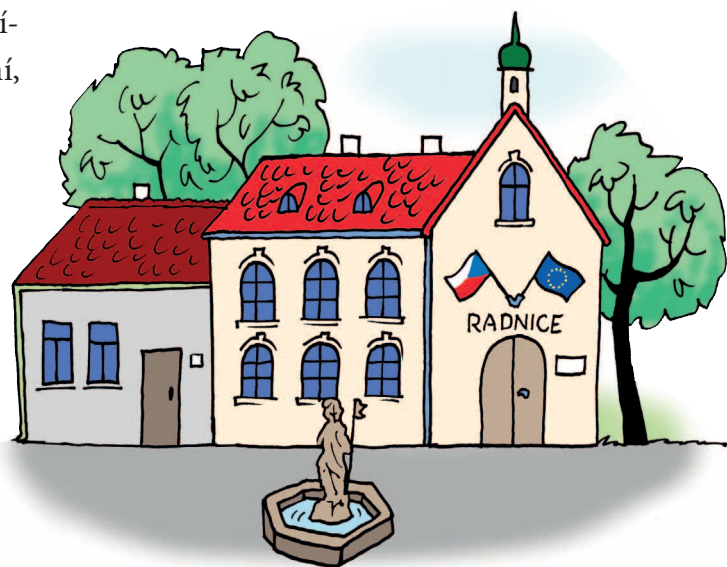
Všechny obce a život v nich řídí samospráva obce, kterou tvoří lidé, které si zvolili občané ve volbách. Říkáme jim zastupitelé. Ti pak ze svého středu zvolí starostu a ve větších obcích také radu obce. Starosta pak stojí v čele obecního či městského úřadu.

Úkolem zvolených zastupitelů je, aby po jejich čtyřleté volební období dělali vše potřebné, co občanům pomáhá ke spokojenému životu. Jejich úsilí zhodnotí pak občané v dalších volbách.

Není toho málo, co mají na práci, například starost

o místní komunikace, zdravotnická zařízení, školy, kulturní a sportovní zařízení, starost o veřejnou dopravu, vodovod a kanalizaci, o dobré životní prostředí, likvidaci odpadů a další oblasti života obce.

Občané by měli městskému úřadu při plnění všech těchto úkolů podle svých možností pomáhat.

Služby v obci

Mnoho věcí si lidé ve svých domácnostech udělají sami. Někdy však jejich šikovnost nestačí, jindy si chtějí ušetřit námahu a čas. Použijí tedy služeb poskytovaných pracovníky příslušné profese. Ne každý si poradí s kapajícím kohoutkem, málokdo vymaluje byt a opravu televizoru můžeme svěřit jen odborníkům.

Obchody, čistírna oděvů, autoopravna, kadeřník, krejčovství, klempíř, elektrikář, švadlena; to je jen námatkou několik služeb, které lidé v obci vyhledávají.

Mezi služby pro občany řadíme i služby pošty a banky, například spořitelny. Platí, že čím více je dobrých služeb v obci, tím lépe a spokojeněji tam lidé žijí.

Které služby využívá vaše rodina nejčastěji?

Které služby jsou u vás v obci?

Za kterými službami musí občané jezdit jinam?

Které služby poskytují ostatním občanům tví rodiče, příbuzní a známí?

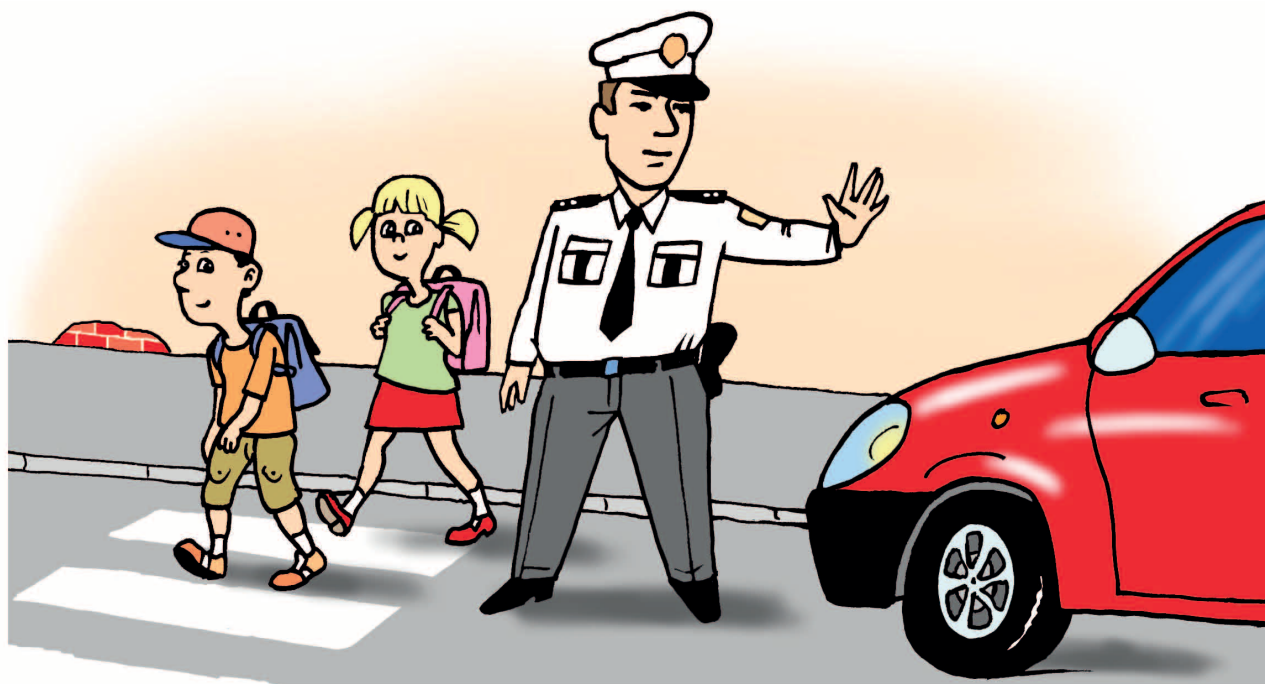

Zdraví a bezpečnost občanů

Zdraví je největší a nejcennější bohatství každého člověka a zdraví občanů je důležité pro každý stát. Zdravé děti chodí pravidelně do školy, zdraví občané pracují v továrnách a podnicích.

Nemoc dětí i dospělých výrazně zasahuje do jejich života. Péče o zdravotní zařízení je proto jeden z hlavních úkolů státu.

O bezpečnost občanů se stará Policie České republiky, v některých obcích jim pomáhá obecní či městská policie.

Kultura a sport v obci

Většina lidí v našem okolí jsou lidé kulturní. Dovedou ocenit vzdělání, rádi čtou, vkusně se oblékají. Téměř každá domácnost má knihovnu, rozhlasový přijímač, televizor, sbírku CD s hudbou, kterou členové domácnosti poslouchají. V bytech najdeme obrazy, sklo, porcelán a jiné věci, které si lidé pořízují pro radost.

Mezi důležité chvíle života občanů patří čas věnovaný sportu. O jeho dobrém vlivu na naše zdraví nikdo nepochybuje.

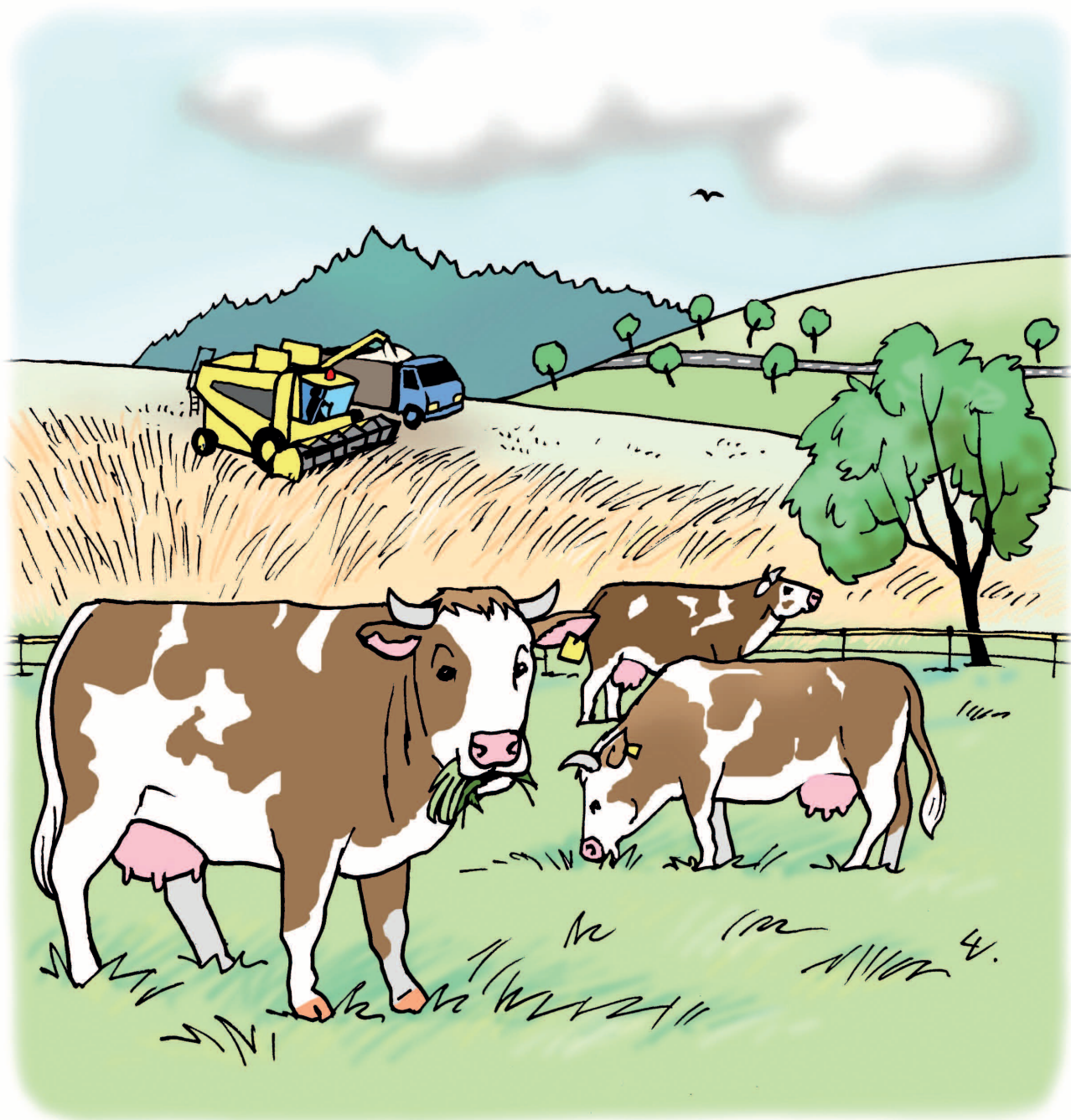

Zemědělství v obci

Zemědělství je činností člověka, která jej provází od nepaměti. Vedle pěstování řady plodin chováme i domácí zvířata. Právě práce lidí v zemědělství zajišťuje výrobu potravin.

Na rozdíl od těžké práce v minulosti je dnes práce v zemědělství sice často namáhavá, ale díky moderním strojům a zařízením pracuje v zemědělství mnohem méně lidí, než tomu bylo za časů našich prarodičů.

Vedle chovu hovězího dobytka, prasat, ovcí a drůbeže se zemědělci v regionu zabývají pěstováním řady zemědělských plodin. To se děje převážně prostřednictvím velkých zemědělských podniků, zatímco práce na malých farmách se často zaměřuje na ekologické zemědělství bez použití průmyslových hnojiv.

Výrobní podniky v obci

Rodiče některých žáků školy pracují v úřadech, ve zdravotnictví, jako řidiči, v obchodech i v zemědělství. Někteří také samostatně podnikají – ve stavebnictví, ve službách, kovovýrobě. Mnoho lidí pracuje ve výrobních podnicích.

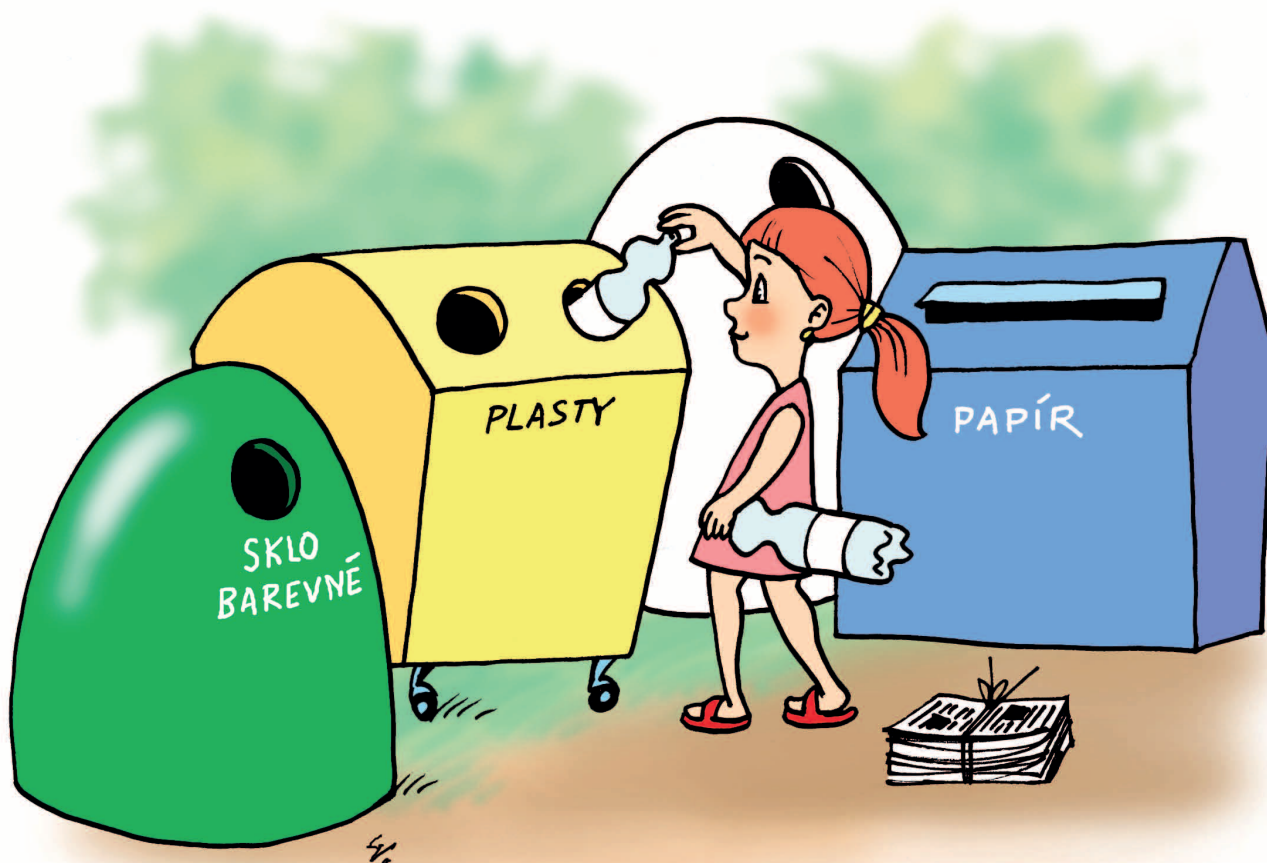
Životní prostředí v obci

Člověk ve svém životě spotřebovává mnoho surovin, stejně jako produkuje velké množství odpadů. Při průmyslové výrobě bývá ohrožen vzduch, voda, půda, rostliny i živočichové. Vedle krajiny lesů, polí a luk existují i krajiny činností lidí hodně poškozené.

Z tohoto důvodu je třeba přírodu chránit, abychom uchovali zdravé životní prostředí pro všechny živé tvory a hlavně pro lidi, kteří budou na zemi žít po nás. Ochrana životního prostředí je nezbytná.

Splaškové vody z kanalizace nemůžeme vypouštět do volné přírody, ale musíme čistit v čistírnách odpadních vod, odpad z domácností třídíme tak, aby do spaloven či na skládky byl odvážen jen ten, který už nedokážeme využít.

Ve třídění odpadů v domácnostech často nejvíce pomáhají děti v domácnostech a žáci škol.

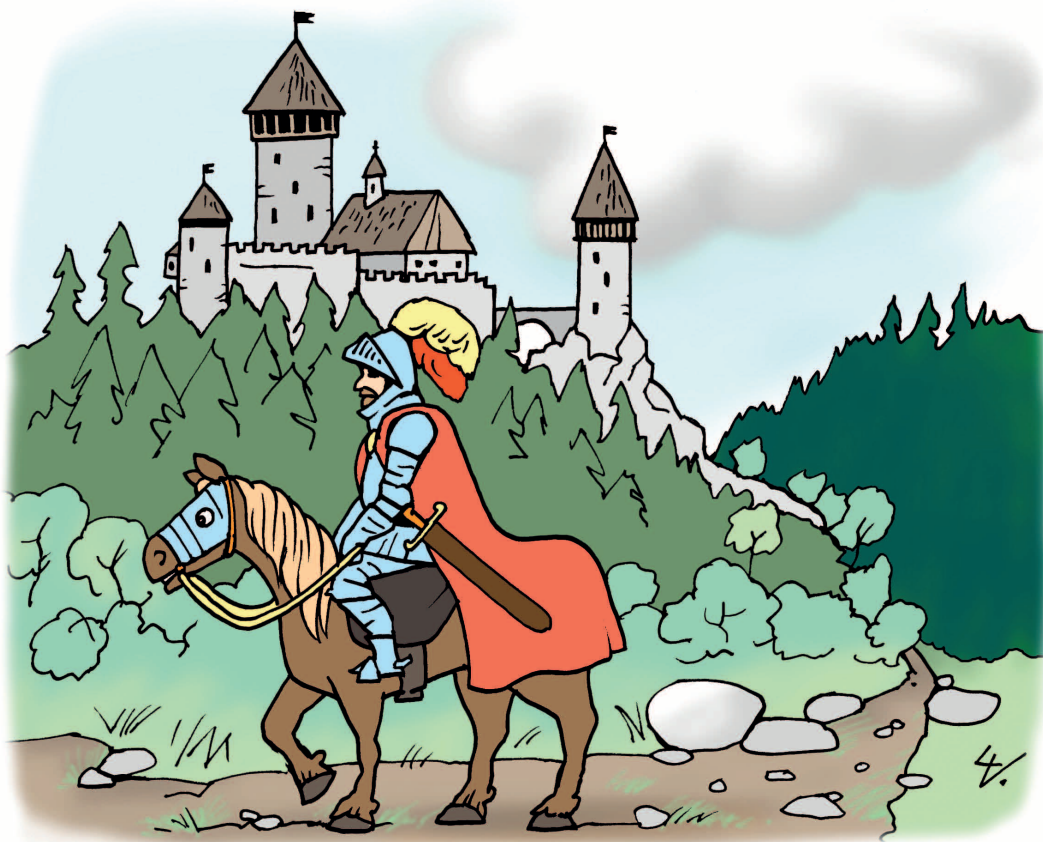
Co víme o minulosti obce

Každá obec má svoji minulost – historii několika století. V krajině najdeme vedle zřícenin hradů i mnoho pozůstatků zaniklých obcí, dnes již jen hromad kamení v polích či lesích.

Mnoho původně malých obcí se rozrostlo do velikosti měst. Výstavba nových domů v některých obcích pokračuje rychleji, jinde pomaleji. Na místě starých domů rostou nové, řada starších domů je opravována či přestavována.

Naši předkové zažívali často těžké doby, v historii obce však najdeme i úspěchy a také mnoho významných rodáků.

Historii své obce by měl znát každý. Děti se dozvídají hodně prostřednictvím vyprávění starších lidí a příbuzných nebo z různých pověstí.

Pověsti o obci a okolní krajině

Každá obec má své pověsti, které dědečkové či babičky vypravovali svým vnukům. Když děti zestárlý, zase je předávaly svým vnoučatům. Sem tam si něco přidaly, leckdy se o některé události začala vypravovat pověst nová.

Tak máme pověsti plné pohádkových postav i nepohádkových příběhů. Určitě jste z místa vaší obce nějakou slyšeli. Umíte ji vyprávět?

Poznávání okolní krajiny

Naše vlast je krásná. Střídají se tu roviny v blízkosti řek s kopcovitou krajinou i horami. Podle zásahu činnosti člověka do krajiny rozlišujeme několik typů krajiny:

Přírodní krajina

Tak říkáme krajině kopců, vrchovin, či hlubokých lesů málo poznamenané činností lidí.

Kulturní krajina

Pokud je krajina na první pohled ovlivňována činností lidí, jako je například zemědělská činnost, hovoříme o krajině kulturní. V ní člověk hospodaří.

Lesohospodářská krajina

Je krajina člověkem vysazených lesů, které nahradily původní porost. Je určena k těžbě dřeva. Vytěžený les je nahrazen výsadbou nového. Nerovnováha mezi těžbou dřeva a výsadbou nového lesa může krajinu velmi poškodit.

Zemědělská krajina

Je krajina polí, pastvin, luk, případně vinic či chmelnic. Velkoplošná zemědělská výroba a necitlivé postupy při setí a sázení hospodářských rostlin mohou vést k erozi půdy, která je nenahraditelná.

Umělá krajina

Těžební krajina

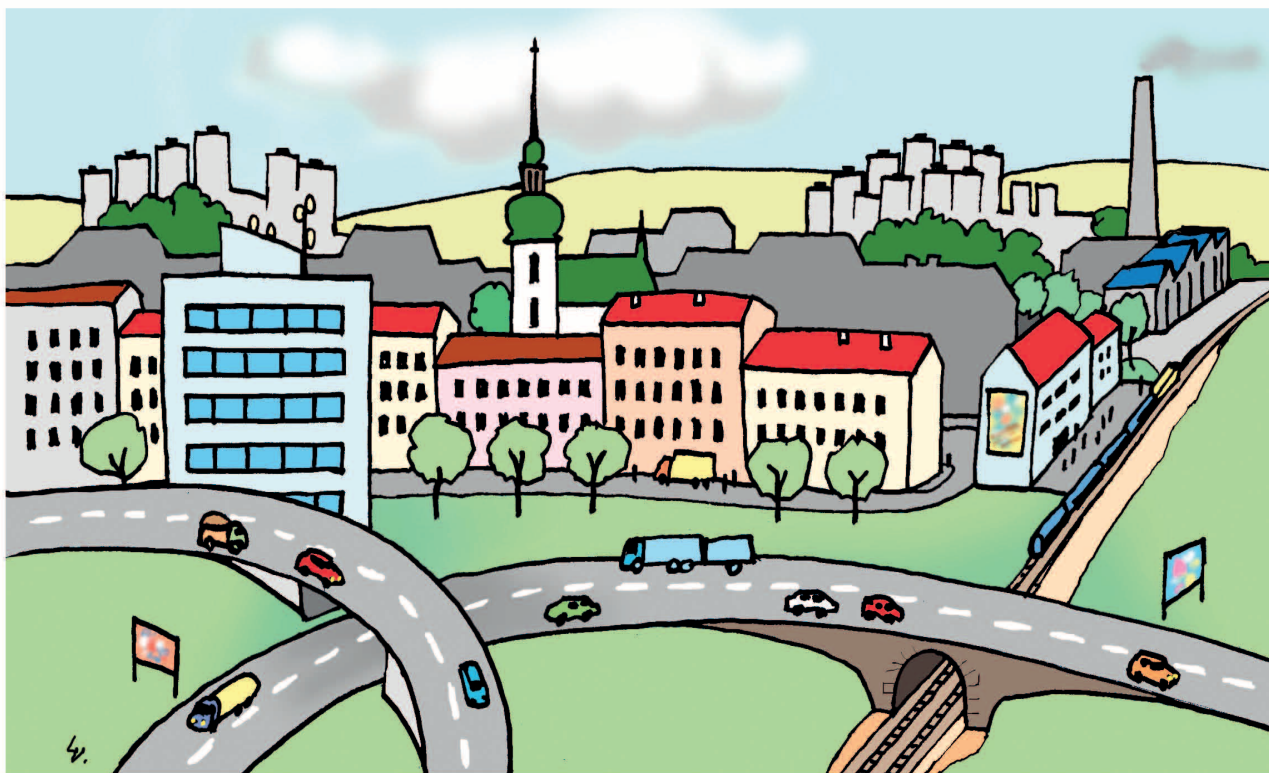
V některých částech naší země se těží důležité horniny a nerosty. Takovou krajinu je po ukončení těžby zase třeba navrátit přírodě.

Průmyslová krajina

Krajina průmyslová je plná továrních budov, hal a skladů, silnic a železnic s provozem způsobujícím zátěž životního prostředí.

Městská krajina

Je krajina domů, bloků domů, ulic a náměstí, obchodů a nádraží. Je to krajina nejvíce pozměňená lidskou činností.

Vody v krajině

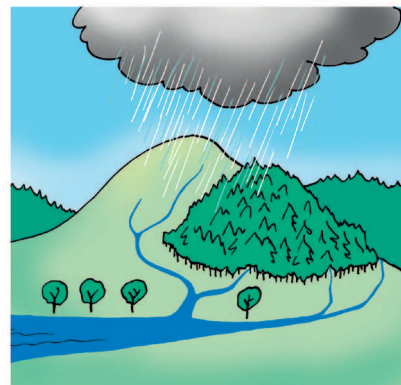
Voda je nositelkou života. Při jejím nedostatku rostliny i živočichové hynou. V našem kraji je poměrně dost srážek, protože zde často prší. Nejlepší zásobárnou vody je les, který vodu zadržuje. Plocha lesů však není velká. Z tohoto důvodu je nutné, aby vytěžené dřevo v lesích bylo nahrazeno mladým lesem.

Po deštích se zadržovaná voda vпитá do země, vzniká tak podzemní zásoba vody. Na některých místech vyvěrá jako pramen a vytváří potůček stékající do údolí. Postupným sloučením více potůčků vzniká potok. Ze soutoku několika potoků se stává řeka.

Co dokáže déšť

Jak jsme si již řekli, déšť dává krajině vláhu, doplňuje zásobu podzemní vody. Je-li však liják prudký, nestačí půda vláhu přijmout, začínají se v ní tvořit stružky a voda odplavuje písek, kamínky a půdu. Strhává i větší kamínky, a to vše odnáší rozvodněnými koryty potoků.

Nestačí-li koryta potoků vodu přijmout, voda se rozlévá do okolí a vznikají povodně.

Čistota pramenů a zdrojů pitné vody

Když víme, kolik stojí voda, která nám teče doma z kohoutku, uvědomíme si, že voda nějakou cenu má. Teprve tehdy, když za ni citelně zaplatíme, začínáme šetřit.

Čistá voda však nikdy nebyla samozřejmost a její zavedení až ke kohoutku v bytě už vůbec ne. Dříve si lidé nosili vodu ze studánky nebo ze studny. Dodáním vody do bytu však práce vodo-hospodářů nekončí. Ještě je nutné odvést odpadní vodu kanalizací a vyčistit ji.

Přestože největšími odběrateli vody jsou velké provozy, může i opravený kapající kohoutek v bytě ušetřit docela významné množství vody, které je třeba jinde.

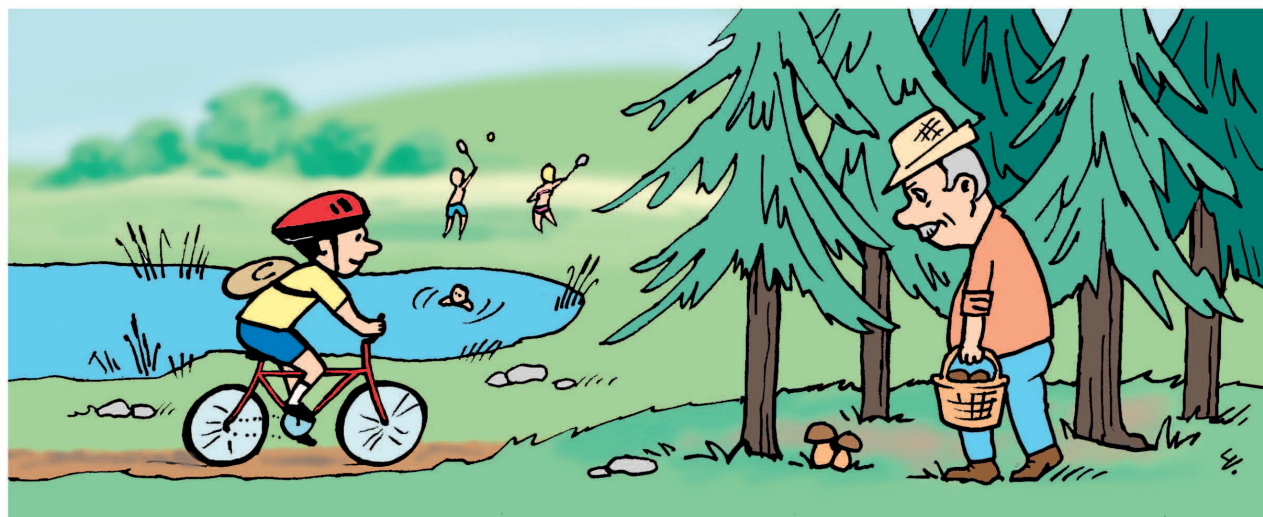
Mytí auta u potoka, olej vypuštěný na zem, to považujeme za zločin páchaný na nás všech. Pro pachatele takovýchto činů nehledíme omluvu!

Již dnes je možné potravu pro malé děti připravovat pouze z vody z hlubokých vrtů na několika místech v naší zemi a dodávané do obchodů v lahvích. Dělejme vše pro to, abychom nemuseli pro veškerou pitnou vodu jezdit do vysokých hor.

Rekreační oblasti v obci a okolí

Říká se, že nejenom prací živ je člověk. Toto přísloví nám připomíná, že je třeba i odpočívat.

Ve venkovské krajině je celá řada míst, kde je možné odpočívat i aktivně. Například jízdou na kole, vycházkami, koupáním, lyžováním a pobytem v přírodě.

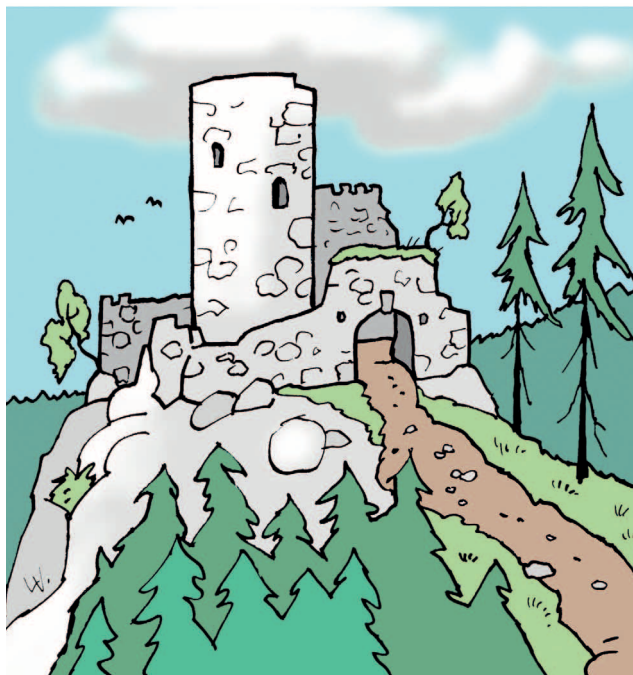
Historické památky v krajině

Život našich předků připomínají do dnešních dní různé stavby, které si lidé stavěli z nejrůznějších důvodů.

Na kopcích můžeme najít zříceniny nebo dosud zachovalé hrady jako opevněná sídla dřívějších pánů. Ti si později nechali stavět mnohem honosnější a pro bydlení vhodnější zámky.

Pro bohoslužby bylo postaveno mnoho kostelů a kaplí, kolem cest nacházíme řadu křížů a božích muk. Nezřídka na těchto stavbách najdeme i letopočet, kdy byly postaveny.

Ve městech můžeme vidět staré měšťanské domy, na venkově pak zachovalá selská stavení stavěná ze dřeva.

Jak se obec a okolí mění

Dnes, v době mobilních telefonů, internetu, satelitní televize a robotů v továrnách zapomínáme, že ještě nedávno tyto technické vynálezy člověk neznal.

Automobilová doprava zkrátila vzdálenosti a události z celého světa máme díky internetu a televizi takřkajíc z první ruky.

Stísněné a po večerech temné domy bez elektřiny, prašné cesty, vozy tažené koňmi, školáci docházející do školy bez bot. To je obraz ani ne sto let starý.

Rozhlédněme se po svém okolí a zkusme se zamyslet, jak se naše obec a náš domov změnily. Určitě vám při tom pomohou při vyprávění vaši rodiče nebo dědečkové a babičky.

4.

Orientace v místní krajině

Domov a svět

Máte před sebou obrázek krajiny. Určitě je vám povědomý. Pozorně si ho prohlédněte. Je to krajina vašeho domova, kterou můžete denně vidět při cestě do školy, jízdě autem nebo při vycházkách a výletech do okolí školy.

*Co jste na obrázku viděli? Jaký typ krajiny je v okolí školy, domova?
Jaké lesy zde převládají? Jsou v krajině cesty a silnice?
Protékají krajinou nějaké potoky? Znáš jejich jména?
Protínají krajinu silnice a cesty? Kam vedou silnice z tvé obce?*

Okolí školy

Každý vyučovací den ve školním roce vítá škola v Lysicích své žáky. Mnoho vašich rodičů a prarodičů ji také navštěvovalo. Byla postavena krátce po 2. světové válce. Její prostorné třídy jsou dobře vybavené a zajišťují tak odbornou výuku ve všech předmětech. Nyní nese škola jméno Edvarda Beneše (druhého prezidenta Československa).

Naše škola má přistavenou novější část, ve které je tělocvična se šatnami. Obě části spojuje spojovací chodba – „tunel“.

Do naší školy dojíždí denně žáci z více než 20 okolních obcí. Přijíždí sem školními autobusy, některé vozí rodiče auty. Malé školy v některých okolních obcích, kam chodily děti prvních pět let, byly zrušeny. Černovice, Drnovice a Voděrady mají školu dodnes. Od šesté třídy nastupují děti z těchto obcí do Lysic.

Na každodenní vyučování navazuje odpolední pobyt dětí ve školní družině a v mnoha zájmových kroužcích. Hodně žáků se účastní také různých sportovních nebo vědomostních soutěží a mnozí dosahují vynikajících umístění.

*Kdy byla škola postavena? Co vás na škole zaujalo?
Co byste ve škole změnili? Znáš adresu školy?
Znáš telefonní číslo do školy?*

Okolí domova

Místo, kde žijeme, známe velmi dobře. Nejčastěji jsou to domy rodinné, někteří bydlí v patrových bytových domech. V nejbližším okolí jsou jiné domy, zahrádky, parky nebo hřiště.

Žáci z menších vesnic, kteří do školy dojíždí, mají v okolí svého domu také pole a lesy. Jejich domov je od školy dál.

*Kde stojí váš dům? Co je v jeho nejbližším okolí?
Je poblíž vašeho domu nějaká důležitá budova?
Jak daleko je váš dům od školy? Co se vám v okolí domu líbí?
Co byste chtěli v okolí domu změnit?*

Na vyhlídce

Pokud si chceme prohlédnout co největší část krajiny, musíme vyjít na místo, ze kterého je největší rozhled. Čím výše se toto místo nachází, tím větší část krajiny můžeme uvidět. Tomuto místu říkáme vyhlídka.

Nejblíže škole je vyhlídka na kopci Ján. Odtud uvidíme velkou část krajiny na východ a sever. Za dobré viditelnosti dohlédneme na východě až na Boskovský hrad a na severu je vidět zámek v Kunštátu.

Další výhled do kraje na východ, jihovýchod a sever nám umožní vyhlídka na kopci Marek. Odtud uvidíme Chlumy – kopce u Krhova a nejdále dohlédneme až na bytové domy v Blansku. Z každé vyhlídky jsou v krajině vidět velké plochy polí a lesů.

Možná jste si vyšli také na vyhlídku na Letohrádku, odkud je vidět velká část naší obce.

Pokud bychom chtěli vidět ještě větší část krajiny, museli bychom se vydat na nejbližší rozhlednu na Chlumech nebo si udělat delší výlet na rozhlednu v Kozárově.

*Kde jsou v okolí Lysic místa – vyhlídky k pozorování krajiny?
Kde jsou nejbližší rozhledny?
Jaké budovy je vidět z vyhlídky na Letohrádku?*

Poloha obce v krajině

Při pozorování krajiny z vyhlídek v okolí školy žáci zjistili, že krajina kolem nás je rozmanitá. Na východ je otevřená, jinde je kopcovitá. Na západ se kopce táhnou do veliké dálky.

Nejbližší kopec Marek přesahuje svou výškou 472 m Lysice o více než 100 m.

Lysice leží v údolí Lysického potoka. Protože Lysice jsou z větší části obklopeny kopci, říkáme, že se nachází v kotlině 366 metrů nad mořem. Lysicemi protéká Lysický potok, odvádí vodu do Býkovky a z ní až do řeky Svitavy.

Lysice jsou spádovou obcí. Mají nyní 1914 obyvatel. V roce 2007 byl Lysicím udělen status městyse. Důležité budovy se nachází v centru obce. Je zde obecní úřad, zdravotní středisko, pošta, obchodní dům, knihovna, kostel s farou a také státní zámek. Škola je na severním okraji obce.

Pole a louky v okolí využívají zemědělci. Lesy v okolí slouží nejen k těžbě dřeva, ale také k rekreaci pro turisty. Místní koupaliště slouží k letní rekreaci místních obyvatel, je také navštěvováno mnoha lidmi i ze vzdálených měst, zejména z Brna. Okolí Lysic si oblíbili také cyklisté, kteří využívají značené cyklostezky.

Krásná, převážně kopcovitá krajina Lysic a okolí tvoří přírodní památku – Přírodní park Lysicko.

*Na které světové straně jsou u Lysic kopce? Kolik mají Lysice nyní obyvatel?
Kam odvádí vodu Lysický potok? V které části obce se nachází škola?*

Sousední obce

Každý den přijíždí do naší školy žáci z okolních obcí. Někteří ji mají velmi blízko, jeden nebo dva kilometry, jiní dojíždí až z 13 km vzdálených míst. Těmito místy jsou Bedřichov, Býkovice, Černovice, Dlouhá Lhota, Drnovice, Hodonín, Kozárov, Kunčina Ves, Krhov, Lhota u Lysic, Kunice, Štěchov-Lačnov, Tasovice, Voděradý a Žerůtky.

Bedřichov

Obec se nachází 5 km na západ od Lysic. Domy stojí podél silnice a také podél cesty ke Kozárovu. Žije zde asi 250 obyvatel. Název je odvozen od osobního jména Bedřich. K významným stavbám patří kostel sv. Mikuláše.

Býkovice

Vesnice leží 4 km jižně od Lysic. Mají asi 170 obyvatel. Vsí protéká potok Býkovka. Nejvíce domů stojí podél silnic. Úřední název byl až do roku 1925 Bejkovice. Významnou stavbou je kaplička na návsi.

Černovice

Obec najdeme 10 km severozápadně od Lysic na náhorní rovině Českomoravské vrchoviny. První záznamy o obci jsou z roku 1286. Nyní zde žije asi 350 obyvatel. Významnou stavbou je kostel Narození sv. Jana Křtitele, ve kterém vyzvání zvon z roku 1570. Černovice mají školu s 1. až 5. ročníkem.

Drnovice

Jsou největší vesnicí na Lysicku. Leží 2 km severně od Lysic v údolí Petrovického potoka, kterému se zde říká Úmoří.

Historickou památkou je bývalá tvrz, ve které dnes sídlí obecní úřad. Dominantou obce je gotický kostel sv. Trojice. Škola, jak ji známe nyní, stojí v obci od roku 1911. Drnovice mění svou podobu, přibývá zde mnoho nových domů a obyvatel. Nyní jich zde žije téměř 1 200.

Dlouhá Lhota

Je to malá vesnice 7 km jižně od Lysic. Domy jsou postaveny podél silnic a místních cest. Žije zde asi 110 obyvatel. Na okraji vesnice stojí kostel sv. Bartoloměje z roku 1804. V kostele je obraz Černé Madony z 18. století.

Hodonín

Nejvzdálenější obec, ze které žáci dojíždějí do Lysic, leží 13 km na severozápad od Lysic. Někteří žáci zde mají svůj náhradní domov – dětský domov. Žije zde asi 130 obyvatel. Název je utvořen od osobního jména Hodoň příponou -ín. V obci je kaple a pomník obětem 1. světové války. Za 2. světové války byl za Hodonínem zřízen koncentrační tábor pro Romy. Ten nyní připomíná památník na Žalově-lesním hřbitově.

Kozárov

Na západním úbočí vrchu Babylon, 10 km na západ od Lysic leží obec Kozárov. Žije zde asi 120 obyvatel. Je to obec s návší, na které stojí kaple sv. Anny. Název obce je český, vznikl od vlastního jména Kozár, což znamenalo pasák koz.

Krhov

Je to malá návesní obec vzdálená 5 km na východ od Lysic na úpatí Malého Chlumu na pravém břehu potoka Úmoří. Žije zde asi 160 obyvatel. V dřívějších dobách se v okolí dolovala železná ruda a kamenná břidlice. Historickou památkou v obci je kaple Božského Srdce Páně.

Kunčina Ves

Leží v údolíčku, kde pramení potok Býkovka, 7 km západně od Lysic. Náves je malá, ve středu obce stojí kaplička. Nějaký čas měla obec název Kunčinov, od roku 1925 se vrátila k původnímu názvu Kunčina Ves. Jméno obce je české podle majitele panství Kuny. Žije zde asi 50 obyvatel.

Kunice

Kunice jsou vzdáleny 5 km severně od Lysic. Název vesnice prozrazuje, že zde také žili poddaní pana Kuny. Podle pověsti jméno vzniklo od pastí na kuny, kterým se říkalo „kunice“. Tvar podkovy, který měla vesnice dříve, se změnil. Také počet obyvatel dosahuje téměř 150.

Můžete zde slyšet vyzvánět zvon z místní zvonice.

Lhota u Lysic

Dříve nesla také název Lhotka. Je to obec s okrouhlou návší 4 km severozápadně od Lysic. Žije zde asi 130 obyvatel. Jižním údolím teče pod vesnicí Lysický potok. Ve středu obce je kaplička. Místní děti chodily do školy do Bedřichova, později do Kunic, nyní do Lysic.

Štěchov-Lačnov

Štěchov má domy postavené v řadě u silnice z Lysic na Bedřichov. Od Lysic je vzdálený 2 km směrem na západ. S osadou Lačnov, která je vzdálená 0,5 km od Štěchova, tvoří jednu obec. Štěchov i Lačnov mají svou samostatně stojící kapličku. V Lačnově žije nyní asi 60 lidí, ve Štěchově asi 160.

Tasovice

Asi 13 km západně od Lysic, v mírném údolí Českomoravské vrchoviny, leží Tasovice. Název je odvozen od jména Tas. Domy ve dvou řadách tvoří nepravidelnou návěs, na které stojí kaplička. V obci žije asi 70 obyvatel.

Voděradý

Ve vzdálenosti 5 km severovýchodně od Lysic na úpatí Kunštátské vrchoviny se nachází Voděradý. Žije zde téměř 550 obyvatel. Uprostřed obce je široká okrouhlá návěs s upraveným parkem. Nedaleko je malý rybník. V roce 1873 obec zřídila školu vlastní, která je zde dosud.

Žerůtky

Leží asi 1 km jižně od Lysic. Obec tvoří uzavřený trojúhelník, domy zde stojí jednotlivě, uprostřed návsi je kaple Panny Marie Sněžné.

Žerůtky mají asi 60 obyvatel. Děti vždy chodily do školy do nedalekých Lysic.

*Ze kterých vesnic dojíždí tvoji spolužáci?
Které obce jsou na sever, jih, východ a západ od Lysic?
Která obec leží nejbližší a která nejdále od Lysic?
Ve které obci žije nejméně obyvatel?*

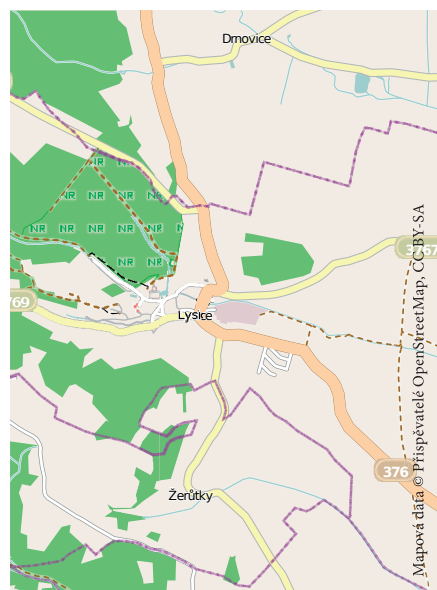

Hlavní části obce

První zpráva o Lysicích je stará více než 700 roků. Byla to malá osada s několika dřevěnými domky, která se postupně rozrůstala. V osadě žili poddaní lidé, kteří pracovali pro pány. Páni měli své sídlo na hradě Rychvald, asi 1 km západně od Lysic. Bydlení na hradě nebylo moc pohodlné, šlechta si proto stavěla pohodlnější zámky.

Postupně si i méně majetní lidé začali stavět své domky většinou z nepálených hliněných cihel. Podle popisných čísel můžeme poznat, že nejstarší domy byly v okolí zámku a v části zvané Badalky. Také ulice dříve nazývaná Pastoušky měla za obyvatele chudé. Větší domy pak vytvořily náměstí s radnicí. Stavěli je majetnější lidé, řemeslníci a obchodníci. Jak obec bohatla, postavila se zde i zděná škola. Nyní tato budova slouží jako zdravotní středisko.

Nejvíce se Lysice rozrostly v posledních desetiletích. Přibýly části V Zahradách, Oulehla a Horky.

Kde najdeš v obci nejstarší domky?

Kde se nachází zřícenina hradu Rychvald?

Jak se jmenují nové části obce?

Uliční síť

Dříve lidé chodili a jezdili po cestách, které byly ušlapané a uježděné povozy, taženými zvířaty. Cesty byly prašné, bez upraveného povrchu. Podobaly se cestám, které dnes můžeme vidět mezi poli a v lesích.

Teprve v minulém století a v současnosti se stávají cesty upravenými spojnici mezi obcemi, či místy v obcích. Silnice a místní cesty v ulicích a mnohé chodníky dostaly nový živý povrch (lidově asfaltový). V poslední době byla položena zámková dlažba na velkou část chodníků v centru obce a vytvořen tak bezbariérový pohyb pro občany.

V dnešní době je v obci velký dopravní ruch. Nejvíce aut projede na silnici spojující Lysice s Brnem – tedy po ulici Komenského a Brněnské. Také dalšími ulicemi, kterými se vyjíždí z Lysic do nejbližších obcí, projede mnoho aut.

Nejen ulice při hlavních cestách, ale všechny ulice jsou v Lysicích pojmenovány. Domy v ulicích mají svá čísla, ty nejnovější mají čísla větší než 600.

Kterými ulicemi projedeš na cestě do školy? Jaké číslo má tvůj dům?

Jak se jmenuje ulice, ve které stojí škola? Kolik domů je přibližně v Lysicích?

Spojení obce se sousedními obcemi

V rámci Lysicka je přeprava osob a zboží zajištěna pouze automobilovou a autobusovou dopravou. Z Lysic je přímé autobusové spojení do Brna, Blanska, Boskovic a Olešnice. Tyto spoje slouží k dopravě i do obcí, které leží na těchto hlavních trasách. Silnice spojují všechny vesnice v okolí Lysic. Mimo hlavní trasy leží Lhota u Lysic a Kunice. Autobusové spojení je na všech trasách zajištěno pravidelně po celý týden a uvedeno v jízdních řádech.

Nejbližší železniční stanice je ve Skalici nad Svitavou, kam nás doveze autobus, nebo osobní automobil. Odtud vede železnice do Brna přes Blansko, opačným směrem do Svitav, České Třebové a Prahy.

Pošta v Lysicích zajišťuje služby i pro sousední menší obce. Doručovatelky tak obstarávají roznášku poštovních zásilek a vybírají poštovní schránky. Dříve byla pošta místem, které sloužilo ke spojení s okolním světem pomocí telefonu. Dnes již tuto službu nahradily mobilní telefony.

Směrovací číslo pošty v Lysicích je 679 71.

Do kterých měst jezdí od nás autobusy? Které vesnice leží na trase Lysice–Olešnice? Najdeš v jízdním řádu spoje z Lysic do Brna? Znáš směrovací číslo lysické pošty?

Radnice, obecní úřad

Více než 300 let mají Lysice radnici. Původně to byla nízká budova, po více než sto letech si lysičtí občané z vybraných peněz postavili novou radnici s poschodím. Za dalších 100 let přibyla budově nová vížka s hodinami. V radniční věži je umístěn pamětní list, který je při opravách doplněn novými informacemi o obci. V této budově sídlí obecní úřad.

Na obecním úřadě je kancelář starosty, pracují zde úředníci, kteří mají na starost účty obce, na matrice vedou evidenci obyvatel, vydávají a zajišťují různé doklady, výpisy a ověřují úřední listiny a podobně. Najdeme zde také stavební úřad. Zasedací místnost pro zastupitelstvo obce využívají některé dobrovolné zájmové organizace pro konání schůzí, besed a společenských setkání.

Kde se nachází obecní úřad v Lysicích? Co zajišťuje obecní úřad? Kde jsou evidováni obyvatelé obce?

Zdraví a bezpečnost občanů

Lysice jsou centrem zdravotního obvodu. Mnoho místních občanů, ale i dalších z okolních obcí, využívá zdravotní péči lékařů ve zdravotním středisku v Lysicích. Můžeme zde vyhledat lékařskou pomoc u praktických lékařů pro dospělé, dětské lékařky a ve dvou zubních ordinacích.

Pokud zdravotní stav vyžaduje speciální vyšetření a péči, nebo složitější zákrok, například operaci, musíme jet do nemocnice do Boskovic, nebo na specializovaná pracoviště do Brna.

Když nám lékař předepíše léky, můžeme si je vyzvednout v nedaleké lékárně.

*Víš, kde je zdravotní středisko?
Kolik lékařů má ve středisku ordinaci?
Kde je nejbližší nemocnice?*

Kultura a sport v obci

Lysice mají bohatou kulturní tradici. Přestože nemají samostatný kulturní dům, konají se zde každoročně divadelní představení (v Sokolovně), přednášky, koncerty a výstavy např. v knihovně. Knihovna poskytuje zázemí mnoha čtenářům, nabízí také využití internetu.

V zámecké oboře bylo postaveno letní kino, které je navštěvováno lidmi ze širokého okolí.

Pro sportovní vyžití nabízí místní jednota Sokol mnoho oddílů – fotbalový, hokejový, tenisový a další. V oboře je kluziště a tenisový kurt, na Oulehle fotbalové hřiště. Také naši žáci se věnují mnoha tradičním i novým sportům v zájmových kroužcích a někteří dosahují vynikajících výsledků nejen v okresních, ale i krajských soutěžích.

*Víš, kde je v obci knihovna?
Které sportovní oddíly můžeš navštěvovat v naší obci? Který sport je tvým koníčkem?*

Výrobní podniky v obci

Lysice nejsou průmyslovou obcí. Někteří lidé pracují jako živnostníci ve svých provozovnách, zajišťují dopravu, výrobu nábytku, oděvů, keramiky, prodej zboží a jiné služby. Najdeme zde kovárnu s tradiční kovářskou výrobou. Další pracovní místa poskytuje zdravotnictví, školství a služby. U koupaliště najdeme malou provozovnu Moravské ústředny. Šijí se zde textilní hračky, dokonce i světoznámý Krteček.

Větší podniky se nachází v průmyslové zóně a jsou zaměřeny převážně na kovovýrobu. Nejvíce našich občanů jezdí dnes za prací do měst.

*Kde pracují tvoji rodiče?
Znáš nějaká řemesla?*

Zemědělství v obci

Nejvíce pracovních příležitostí obyvatelům Lysic a okolí nabízí zemědělství.

Úrodná půda umožňuje pěstování celé řady zemědělských plodin. Na polích se pěstují různé druhy obilí. Obilí slouží dále pro potravinářské účely, také jako krmivo pro dobytek. Některé plodiny se pěstují jako osivo. Žluté lány prozradí na polích řepku olejku. Často vidíme také pole řepy cukrovky. V poslední době se zde pěstuje také kukuřice.

Samostatnou částí je ovocnářství, kde se kromě jablek pěstuje také rybíz a jahody.

Chov skotu, dojnic a kuřecích brojlerů již mnoho let patří do živočišné výroby. Dnes je rozšířen i venkovní chov skotu – krav. Zastoupena je i výroba krmných směsí v míchárně v Býkovicích.

*Jaké zemědělské plodiny se u nás pěstují?
Znáš některé druhy obilí? Co pro nás pěstují ovocnáři?*

Životní prostředí v obci

Krajina našeho domova – okolí Lysic a blízkých obcí – je krajinou zemědělskou, bez průmyslových podniků a továren, které by znečišťovaly životní prostředí. Také v mnoha domácnostech již nečoudí z komínů hustý dým, protože většina domků je vytápěna plynem. Lysicko patří k místům s čistým ovzduším.

Také nakládání s domovním odpadem doznalo změn. Místo nahodilých skládek v příkopech u cest nebo na krajích lesa se teď odpadky ukládají do popelnic. Popelnice se vyváží na určené skládky. Tam se odpad ekologicky uskladní. Na tříděný odpad jsou v obci umístěny kontejnery. Další odpad můžeme odvézt do sběrného dvora.

Znečištěná voda z domácností dříve odcházela kanalizací do potoka. Dnes čistotu vody zajišťuje čistička odpadních vod.

Po obci jsou umístěny na frekventovaných místech odpadkové koše. Obecní úřad dbá také na údržbu parku a ostatních zelených ploch. Mnozí občané upravují prostranství u svých domů a přispívají k pěknému vzhledu obce.

*Jak nakládáte s odpadky? Kam odpad vyvážíte?
Kde je v obci sběrný dvůr? Víš, kde je čistička vody?*

Co víme o minulosti obce

Lysice jsou staré více než 700 let. Téměř 400 let jsou městečkem. Od roku 2007 jim náleží status městyse. Ve znaku mají dva dvouocasé lvy s korunkami.

Prvním držitelem se stal Herald z Lysic. Pak vlastnila Lysice lysická větev pánů z Kunštátu.

Jan Boček z Polné dal začátkem 16. století poddaným právo odkázat svůj majetek komu chtějí – právo odúmrtě.

V době třicetileté války patří Lysice Březnickým z Náchoda. V této době velice zpustly. Březničtí z Náchoda se zasadili o povýšení Lysic na městečko s právem 4 trhů.

Dalšími majiteli lysického panství byli Serényovi. Potom Lysice koupil Jan Jiří Piatti z Drnovic. Nástupce Jan Emanuel Piatti byl chamtivý, lysické pod pohrůžkou přinutil koupit si domy a pole. Lidé se vzbouřili. Vzpouza byla potlačena. Pro udržení pořádku zůstalo v Lysicích císařské vojsko. Potom panství zdědila hraběnka Dubská.

Vedle poddanských povinností sužovaly zdejší lidi také války napoleonská a prusko-rakouská. Vojáci požadovali peníze, potraviny a dobytek. Po válkách se rozšířila epidemie cholery. Na tuto nemoc zemřelo víc než 150 lidí. Městečku se v této době nevyhnuly ani požáry. Vyhořel lihovar, škola a okolní stavení.

Změnu a úlevu obyvatelům přineslo zrušení roboty a poddanství v roce 1848. Vesnice a města začala žít samostatně. Do té doby spravoval obec purkmistr zvolený vrchností. Od roku 1848 byl v čele obce starosta a obecní výbor volený občany. Šlechta dál zůstávala na svých zámcích. Další potomci rodu Dubských vlastnili lysické panství až do roku 1945.

O nedávné minulosti můžete slyšet vyprávět své prarodiče a rodiče.

Víš, kde se nachází zřícenina hradu Rychvald?

Znáš některá jména dřívějších majitelů panství?

Navštívili jste místní zámek? Co je ve znaku Lysic?

Jak jsou Lysice staré? Jak dlouho jsou městečkem?

Úkol: Vyjmenuj některé důležité události z historie Lysic.

Pověsti o obci a okolní krajině

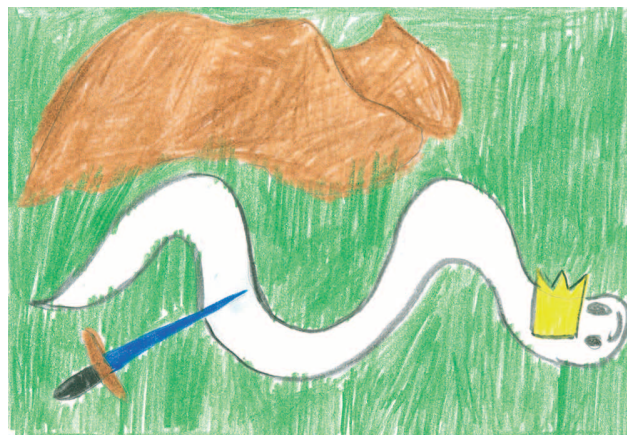
O kameni

Jednoho dne se vydal rytíř z hradu Rychvald na lov. Chtěl ulovit bílého hada. Nejen bílého hada, ale přímo hadího krále. Kůň ho ale nevedl správnou cestou. Les byl jako bez živáčka. Ani zajíc se neukázal.

V tom kůň zneklidněl, začal podupávat a funět. Rytíř se podívá na zem a vidí, že se v trávě něco třpytí. Poznal hadího krále se zlatou korunkou. Koňský dupot hada vyrušil. Had se rychle míhal trávou a rytíři se vzdaloval. Ten ale pobízel svého koně. Kůň uháněl, co mu síly stačily. Už byli daleko od hradu v polích. Lidé, kteří pracovali na poli, sledovali koně s rytířem, jak se tryskem za něčím žene.

Rytíř už už byl hadovi na dosah. Tasil meč, sklonil se, ale sotva se meč hada dotkl, rytíř i s koněm zkameněl. Lidé nevěřili vlastním očím a běželi se podívat.

V poli stál obrovský kámen připomínající jezdce na koni. Od té doby určoval kámen hranici Lysického panství. Dodnes se tam podle pověsti říká „U Kamene“. A co hadí král? Ten po zásluze potrestal pýchu rytíře a vrátil se do svého hadího království.

Víš, kde se říká U Kamene?

Znáš nějakou jinou pověst ze svého okolí?

Poznávání okolní krajiny

Krajina, ve které žijeme, je součástí Českomoravské vrchoviny. Ta se však člení na menší celky. Západní část Lysicka tvoří Nedvěďická vrchovina. Směrem na východ se tato část prudce snižuje v Lysickou sníženinu. Východní část pak přechází do Boskovické brázdy s plochými pahorky. Nejvýše se na východě vypínají dva kopce – Malý a Velký Chlum poblíž Krhova.

Na Malém Chlumu je pěkná rozhledna.

Údolím protéká Lysický potok, na kterém je rybník Molák. Zde často potkáme rybáře. Nedávno byl o kus výše vybudován na soukromém pozemku další rybník. U osady Perná u silnice na Brno je rovněž starý „Perenský“ rybník. Voda z tohoto rybníku poháněla dříve malou elektrárnu.

Rozsáhlé lesy nám poskytují možnost krásných vycházek. Při cestě mezi Štěchovem a Lhotou u Lysic je zajímavý skalní útvar nazvaný Žižkův stůl.

Nezapomeňme navštívit zříceninu hradu Rychvald a samozřejmě zámek v Lysicích, který je pro svou jedinečnost zapsaný na seznamu národních kulturních památek.

V zámecké oboře jsou pro naše poučení vybudované dvě naučné stezky. Zámecká obora ukrývá mnoho chráněných rostlin se zajímavými názvy – například bělozářka větevnatá, kruš-tík širokolistý nebo vemeník dvoulistý, který patří k přírodním orchidejím.

Pokud budeme okolí svého domova více poznávat, určitě si krajinu ve svém okolí uchováme déle nepoškozenou.

*Co zajímavého můžeš vidět na naučné stezce?
Jak se jmenuje zajímavý skalní útvar?*

Voda v krajině

Pokud se vydáme sledovat tekoucí vodu v okolní krajině, zjistíme, že se pomalu stéká do několika potoků. Jsou to Lysický potok, protékající Lysicemi, Úmoří, které protéká Drnovicemi, a Býkovka. Tento potok protéká Býkovicemi, do něho se vlévá Lysický potok. Úmoří a Býkovka se potom vlévají do řeky Svitavy. Jsou jejími pravostrannými přítoky. Voda pak dále putuje řekami až do Černého moře.

Na území Lysicka najdeme také rybníky. Některé jsou na Lysickém potoku – nad Lysicemi je to Molák, pod nimi u Perné další malý rybníček. Další rybníčky nebo vodní plochy najdeme v Bedřichově, Býkovicích, Černovicích, Drnovicích a Voděradech. Převážná většina rybníků v obcích sloužila jako zásobárna vody pro hašení požárů.

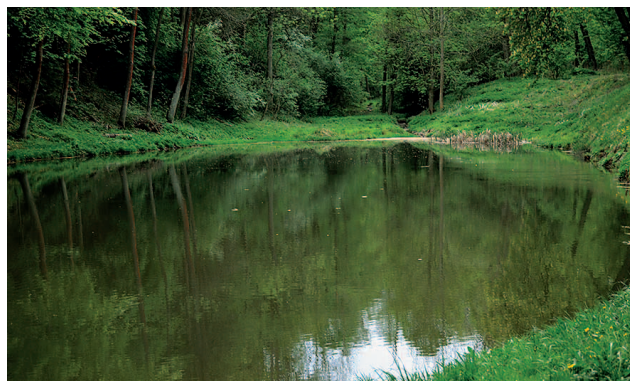
*Kterými vesnicemi protéká potok?
Ve kterých obcích jsou rybníky?*

Co dokáže déšť

Určitě jste zažili letní bouřku s lijákem. Voda se hrne z polí a nese s sebou spoustu hlíny. Stékající voda zaplní potok, který se rozlije a voda zaplaví domy ve vesnici. Vesnici zasáhne povodeň.

O takové povodni jsou záznamy z roku 1886, kdy Lysice zastihla bouře s průtrží mračen. Voda zatopila mnoho domů a sklepů.

Aby se povodním zabránilo, byly na vybraných místech vybudovány sběrné nádrže, které zadrží větší množství vody.

Zažili jste velkou bouřku?

Úkol: Najdi si informace o velkých povodních z let 1997 a 2002.

Čistota pramenů a zdrojů pitné vody

V dnešní době stačí otočit kohoutkem a voda nám teče přímo doma. Dřív byly zdrojem pitné vody studny. Také starší občané si pamatují, že chodili pro vodu k pumpám a nosili ji v různých nádobách domů. V lesích se dodnes nachází studánky. K jedné v zámecké oboře dosud chodí lidé pro vodu. Studánky jsou prameny i našich známých potoků.

U každé obce stojí vodojem, do kterých se hromadí voda z pramenů a rozvádí se vodovodním potrubím do jednotlivých domů. Nejbližší vodojem je kousek od naší školy.

Prameny a prameniště pitné vody jsou v přírodě označeny a okolní území patří do ochranného pásma, kde se nesmí používat chemikálie.

Postupem času se stává pitná voda vzácnější. Zbytečně vodou neplývejte.

*Jsou ještě v některé vesnici studny a pumpy s vodou? Víš, kde je v přírodě studánka?
Jak se chrání prameny pitné vody? Proč je důležité šetřit vodou?*

Rekreační oblasti v obci a okolí

Lysicko nabízí mnoho možností k rekreaci. Příroda a čistý vzduch lákají chodce na turistické trasy. Značené cyklostezky poskytují poznání kraje cyklistům. Stále častěji vidíme jezdce na koních, u rybníků rybáře, v lesích houbaře. Lidé využívají k rekreaci spoustu chat. Mohou využít ubytování v místním hotelu. Pěkné zážitky skýtá také místní koupaliště.

*Vede vaší obcí turistická trasa?
Víš, jak je označená cyklostezka?
Jsou u vás v obci rekreační chaty?*

Historické památky v krajině

V Lysicích a okolí není mnoho dochovaných historických památek. Nejstarší památkou je poblíž obce zřícenina hradu Rychvald. Z hradu se zachoval jen částečný půdorys a velmi malé zbytky zdí.

Významnou památkou je zámek se zámeckou zahradou a oborou. Zámek je natolik výjimečný, že je národní kulturní památkou.

Další památkou je kostel svatého Petra a Pavla. Pochází ze 14. století. Na věžích kostela jsou celkem tři zvony. U hřbitova stojí kaple a hrobka rodiny Dubských.

Také radnice patří k historickým stavbám, původní stála v obci již před téměř 400 lety.

Uprostřed parku na náměstí je socha Panny Marie. Byla postavena asi před 150 lety. V parku najdeme také pomník obětem 1. a 2. světové války.

V obci se nachází několik soch. Dvě patří sv. Janu Nepomuckému. Jedna je na Horním náměstí, druhá na kopci u školy. U silnice na Černou Horu je socha sv. Antonína. U silnice do Boskovic stojí socha sv. Víta.

Jaké historické památky jsou v naší obci?

Kolik soch najdeme v Lysicích?

Komu je postaven pomník v parku?

Co víš o lysickém zámku?

Jak se obec a okolí mění

Při pozorném čtení předchozích kapitol jsme získali mnoho zajímavých poznatků.

Dozvídali jsme se o životě lidí od vzniku osad až po současnost. Postupně jsme poznávali, jak se měnily obce a podmínky pro život jejich obyvatel.

Změny kolem sebe můžeme pozorovat stále. Staví se nové domy, opravují se cesty a chodníky, vysazují se nové stromy a keře, obnovují se staré fasády na domech, budují se různá sportoviště, dětská hřiště, upravují se parky, autobusové zastávky, opravuje se kanalizace a vodovodní síť a probíhají další úpravy míst ve všech obcích.

Možná někteří z vás budete jako dospělí řídit život ve vašich obcích a budete je měnit podle představ a potřeb všech obyvatel.

Co se v poslední době u vás v obci změnilo?

Co byste u vás v obci chtěli změnit?

Obsah

Obecná část

1. Orientace v místní krajině

Domov a svět.....	1
Okolí školy.....	2
Okolí domova.....	2
Polední stín.....	3
Světové strany	3
Na vyhlídce.....	4

2. Domov, obec

Poloha obce v krajině.....	5
Dopravní značky, dopravní kázeň.....	6
Spojení obce se sousedními obcemi.....	6
Dopravní nehoda.....	7
Radnice, obecní úřad	8
Služby v obci.....	8
Zdraví a bezpečnost občanů.....	9
Kultura a sport v obci	9
Zemědělství v obci	10
Výrobní podniky v obci	11
Životní prostředí v obci.....	11
Co víme o minulosti obce.....	12
Pověsti o obci a okolní krajině	12

3. Krajina mého domova

Poznávání okolní krajiny	13
Voda v krajině	14
Co dokáže déšť.....	15
Čistota pramenů a zdrojů pitné vody.....	15
Rekreační oblasti v obci a okolí.....	15
Historické památky v krajině	16
Jak se obec a okolí mění	16

Obec Lysice

4. Orientace v místní krajině

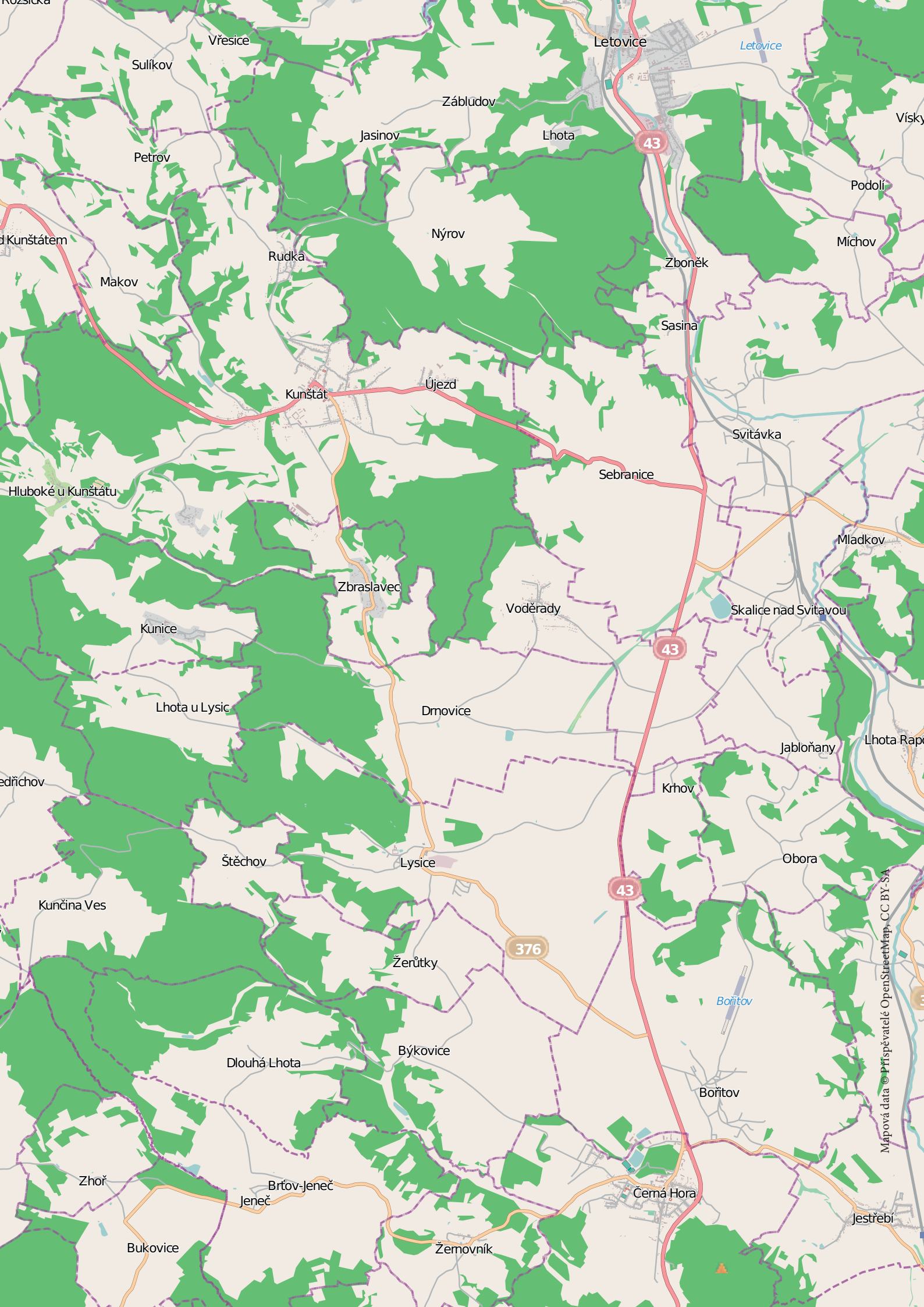
Domov a svět.....	17
Okolí školy.....	17
Okolí domova.....	18
Na vyhlídce.....	18

5. Domov, obec

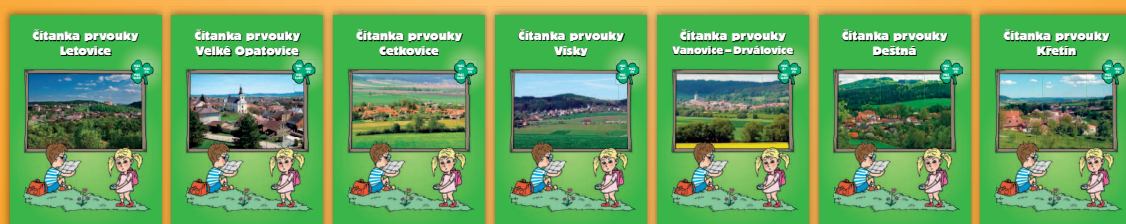
Poloha obce v krajině	19
Sousední obce	19
Hlavní části obce	22
Uliční síť.....	22
Spojení obce se sousedními obcemi.....	23
Radnice, obecní úřad	23
Zdraví a bezpečnost občanů.....	24
Kultura a sport v obci	24
Výrobní podniky v obci	25
Zemědělství v obci	25
Životní prostředí v obci.....	26
Co víme o minulosti obce.....	26
Pověsti o obci a okolní krajině	27

6. Krajina mého domova

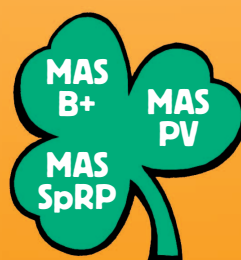
Poznávání okolní krajiny	28
Voda v krajině	29
Co dokáže déšť.....	29
Čistota pramenů a zdrojů pitné vody.....	30
Rekreační oblasti v obci a okolí.....	30
Historické památky v krajině	30
Jak se obec a okolí mění	31

V rámci projektu byly vytvořeny tyto čítanky prvouky:

Součástí projektu je i Čítanka vlastivědy Boskovicka, Čítanka vlastivědy Poližska, pexeso a kvarteto.

PROJEKT

Venkov – můj domov aneb „Viš, kde žiješ?“

JE SPOLUFINANCOVÁN EVROPSKOU UNIÍ

Z EVROPSKÉHO ZEMĚDĚLSKÉHO FONDU PRO ROZVOJ VENKOVA

v rámci osy IV LEADER, opatření IV. 2.1 Realizace projektů spolupráce

Programu rozvoje venkova ČR

Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova: Evropa investuje do venkovských oblastí.